

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Nowe zasady pomocy de minimis w rolnictwie – aspekty prawne i ekonomiczne

dr Aneta Suchoń

WPROWADZENIE

Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej spowodowało zmiany w zakresie zasad prowadzenia działalności rolniczej, w tym odnoszące się do jej finansowania.

Bezsprzecznie rolnictwo, pełniące istotne funkcje ekonomiczne, społeczne i przestrzenne, potrzebuje wsparcia ze strony państwa.

WPROWADZENIE

Środki unijne, których beneficjentami są nie tylko producenci rolni, ale także inne podmioty funkcjonujące na obszarach wiejskich, przyczyniły się do modernizacji rolnictwa. Niemniej zasady prawne udzielania pomocy ze środków publicznych są z reguły skomplikowane i zawarte w wielu aktach prawnych. Przykładem jest chociażby pomoc *de minimis*.

WPROWADZENIE

-
- Z dniem 1 stycznia 2014 r. weszło w życie nowe rozporządzenie Komisji (UE) nr 1408/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* w sektorze rolnym

-
- Natomiast kwestie proceduralne zawarte są w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej

-
- Należy podkreślić, że żaden unijny ani polski akt prawny nie zawiera zamkniętego katalogu pomocy udzielanej według zasady *de minimis*, a przesłanki dotyczące jej przyznania zawarte są w wielu aktach prawnych

Problemy

- Właśnie ten dualizm przepisów unijnych i polskich w zakresie pomocy *de minimis*, a także zróżnicowane interpretacje odnośnie przesłanek jej udzielania oraz niewystarczający stan wiedzy beneficjentów a czasami i podmiotów ją udzielających powodują problemy w praktyce.

Cel referatu

Celem referatu będzie próba po pierwsze, oceny zasad i procedury przyznawania pomocy *de minimis* w rolnictwie wynikających zarówno z nowych przepisów unijnych, jak i polskiego ustawodawstwa oraz po drugie, dokonanie klasyfikacji tej pomocy oraz wskazanie danych ekonomicznych

Pomoc de minimis

Udzielnie pomocy *de minimis* nie wymaga uprzedniej kontroli ze strony Komisji Europejskiej w drodze notyfikacji. Uzasadniając jej stosowanie podkreśla się, że ma ona nieznaczny wpływ na konkurencję oraz wymianę handlową między państwami członkowskimi. Znajduje to wyraz w nazwie nawiązującej do rzymskiej reguły „*de minimis non curat lex*” (prawo nie troszczy się o drobiazgi)

Niemniej w literaturze występują różne poglądy na temat charakteru prawnego pomocy *de minimis*

Pomoc de minimis

W doktrynie traktuje się ją bowiem, np. jako osobną kategorię pomocy niespełniająca kryteriów określonych w art. 107 ust. 1 Traktatu (dawny art. 87 ust. 1 TWE), innym razem jako część pomocy publicznej horyzontalnej w ramach wyłączeń grupowych, czy wreszcie jako niewchodząca w ramy wyłączeń grupowych część pomocy horyzontalnej

Zasadne wydaje się przyjęcie, że pomoc *de minimis* należy do pomocy publicznej w szerokim znaczeniu, ale z uwagi na stosunkowo niskie kwoty pomocy nie ma ona wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi, nie zakłóca konkurencji ani nie powoduje takiego zagrożenia i dlatego jest dozwolona

Pomoc publiczna

Pomoc publiczna czy pomoc państwa obejmuje

wszystkie środki publiczne przekazywane z zasobów państwowych przez władze krajowe, regionalne lub lokalne, a także banki, fundacje dysponujące funduszami publicznymi

środki publiczne określone w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych

dochody publiczne; środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu

Pomoc publiczna

W świetle art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dawny art. 87 Traktatu) wszelka pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi.

Pomoc *de minimis* w świetle nowego rozporządzenia unijnego i ustawy polskiej

- Uznanie pomocy za *de minimis*, czyli za niespełniającą wszystkich kryteriów określonych w art. 107 i 108 Traktatu łączy się z koniecznością spełnienia szeregu warunków określonych w rozporządzeniu 1408/2013, m.in. **całkowita kwota pomocy *de minimis* przyznanej przez państwo członkowskie jednemu przedsiębiorstwu nie może przekroczyć 15.000 euro w okresie trzech lat podatkowych.**

Pomoc de minimis

- musi być pomocą przejrzystą, tzn. możliwe jest wcześniejsze dokładne obliczenie ekwiwalentu dotacji brutto bez konieczności przeprowadzania oceny ryzyka.

Pomoc de minimis – kwoty

- W obwieszczeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie wysokości wykorzystanego krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie zostało ogłoszone, że wysokość: 1) trzyletniego krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy *de minimis* dla Rzeczypospolitej Polskiej wynosi: a) w rolnictwie – 119 542 500,00 euro, b) w rybołówstwie – 21 125 000,00 euro; 2) wykorzystanego krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy *de minimis* na dzień 31 października 2013 r. wynosiła: a) w rolnictwie – 104 379 794,07 euro, b) w rybołówstwie – 331 050,24 euro.

Kwoty pomocy *de minimis*

W nowych latach budżetowych 2014-2020 r. maksymalna skumulowana kwota pomocy *de minimis* dla naszego kraju wynosi 225 700 000 euro. Do największych beneficjentów omawianej pomocy w Unii Europejskiej należy Francja z kwotą 722 240 000 euro, Niemcy 522 890 000 euro, Włochy 475 080 000 euro, Hiszpania 413 750 000 euro

Kwoty pomocy *de minimis* (na podstawie rozporządzeń unijnych)

Państwo członkowskie Unii Europejskiej	Maksymalna skumulowana kwota pomocy <i>de minimis</i> w rolnictwie 2007-2013 (w euro)	Udział w ogólnej kwocie przewidzianej na ten cel (w %)	Maksymalna skumulowana kwota pomocy <i>de minimis</i> w rolnictwie 2014-2020 (w euro)
Austria (Austria)	40 350 000	1,69	71 540 000
Belgia (Belgium)	51 532 500	2,16	76 070 000
Bułgaria (Bulgaria)	23 115 000	0,97	43 490 000
Francja (France)	438 337 500	18,41	722 240 000
Hiszpania (Spain)	274 672 500	11,54	413 750 000
Holandia (Netherlands)	165 322 500	6,94	254 330 000
Niemcy (Germany)	297 840 000	12,51	522 890 000
Polska (Poland)	119 542 500	5,02	225 700 000
Wielka Brytania (United Kingdom)	152 842 500	6,42	270 170 000
Włochy (Italy)	320 505 000	13,46	475 080 000

Procedura

Uzyskanie pomocy przez producenta rolnego łączy się z koniecznością złożenia wniosku oraz załączenia odpowiednich dokumentów.

Otóż ustawa stanowi, że podmiot ubiegający się o pomoc *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie jest zobowiązany do przedstawienia instytucji udzielającej pomocy wraz z wnioskiem o udzielenie pomocy m.in. wszystkich zaświadczeń o pomocy *de minimis* w rolnictwie, jakie otrzymał w roku, w którym ubiega się o pomoc oraz w ciągu dwóch poprzedzających go lat obrotowych, albo oświadczenia o nieotrzymaniu takiej pomocy w wymienionym okresie.

Instytucje udzielające pomocy *de minimis*

- Należy wyraźnie podkreślić, że pomocy zaliczanej *de minimis* udzielają różne instytucje. Ich katalog jest szeroki.

Przykładowo trzy agencje rolne, czyli Agencja Rynku Rolnego, Agencja Nieruchomości Rolnej, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, izby rolnicze, oddziały Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, urzędy gminy

Pomoc *de minimis*

- Mimo, że pomoc w ramach zasady *de minimis* w rolnictwie jest popularna na wsi, żaden akt prawny nie zawiera katalogu środków zaliczanych do przedmiotowej pomocy oraz (co zostało już podkreślone) instytucji jej udzielających.

W dalszej kolejności zaprezentowane zostaną wybrane zagadnienia szczegółowych przesłanek udzielania pomocy *de minimis* w rolnictwie zawarte w wielu różnych aktach prawnych

Pomoc *de minimis* - ARR

Agencja Rynku Rolnego jest agencją płatniczą w zakresie dopłat do powierzchni gruntów ornych obsianych lub obsadzonych materiałem siewnym kategorii elitarny lub kwalifikowany wybranych gatunków roślin uprawnych. Ustawa z 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych określa wymagania jakie musi spełnić producent rolny, by otrzymać te płatności

Dyrektor oddziału terenowego Agencji właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę producenta rolnego przyznaje, w drodze decyzji, dopłatę z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany na wniosek producenta rolnego

Pomoc *de minimis* - ANR

Za pomoc *de minimis* uznawane są także niektóre z form pomocy udzielane przez Agencję Nieruchomości Rolnych na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 19 listopada 2009 r. w sprawie szczególnych przesłanek odroczenia, rozłożenia na raty lub umorzenia należności Agencji Nieruchomości Rolnych oraz trybu postępowania w tych sprawach

Często z wnioskiem o modyfikację świadczenia czynszowego występują dzierżawcy. Wskazane rozporządzenie przewiduje, że jest to możliwe, gdy na skutek okoliczności, za które dzierżawca nie ponosi odpowiedzialności i które nie dotyczą jego osoby, zwykły przychód z przedmiotu dzierżawy uległ znacznemu zmniejszeniu w stopniu znacznie przewyższającym obniżenie wysokości czynszu dokonane na podstawie [art. 700](#) ustawy z 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, a zapłata należności byłaby związana z nadmiernymi trudnościami w odtworzeniu produkcji rolnej

Wapnowanie Śląska Izba Rolnicza (ŚIR).

- W aspekcie poprawy jakości gleb ważna jest pomoc związana z wapnowaniem udzielana także w ramach pomocy *de minimis*. Ma ono wpływ na utrzymanie i podnoszenie potencjału produkcyjnego rolnictwa.

Okazuje się, że obecnie środkami finansowymi na ten cel dysponuje Śląska Izba Rolnicza (ŚIR). Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (WFOŚiGW) przyznał dofinansowanie w formie dotacji w kwocie do 2.000.000 zł na realizację zadania: ”Wapnowanie gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych na terenie województwa śląskiego”. Beneficjentem końcowym są rolnicy, którzy mogą otrzymać dotację do zakupu wapna w kwocie 75 zł do każdej tony

Podsumowanie

Przeprowadzone badania pozwalają na sformułowanie kilku wniosków:

Pozytywnie ocenić należy zwiększenie pomocy *de minimis* w rolnictwie z 7,5 tys. euro do 15 tys. euro w ciągu trzech lat.

Wyższa kwota oznacza nowe możliwości rozwoju dla producentów rolnych. Zwiększyła się także maksymalna skumulowana kwota tejże pomocy przyznana Polsce na lata 2014-2020. Jednak jest nadal duża mniejsza niż we Francji, Niemczech czy Włoszech. Biorąc pod uwagę dużą liczbę gospodarstwa rolnych w naszym kraju, wydaje się zasadny postulat, że kwota ta powinna być wyższa.

Podsumowanie

- Mimo zróżnicowanych regulacji prawnych, w porównaniu z innymi rodzajami pomocy publicznej ta klasyfikowana jako *de minimis* jest z reguły ograniczona najmniejszą ilością warunków do spełnienia.
- Uwaga to odnosi się jednak tylko do ustawodawstwa unijnego i ogólnej procedury udzielania *pomocy de minimis* polegającej na złożeniu wniosku oraz przedstawianiu zaświadczeń o

Jednocześnie należy zaznaczyć, że sporo trudności sprawiają szczegółowe przesłanki przyznania konkretnego rodzaju pomocy *de minimis* w rolnictwie. Zostały one zawarte w wielu polskich aktach prawnych i często zawierają niedookreślone pojęcia.

Podsumowanie

Przeprowadzone rozważania pozwalają na dokonanie różnorodnego podziału pomocy *de minimis* w rolnictwie

Przede wszystkim wyróżnić należy pomoc polegającą na przyznaniu bezpośrednich korzyści (np. dopłaty do wapnowania, przy zakupie materiału siewnego, uprawie chmielu czy rzepaku)

zmniejszające ciążące na podmiocie obowiązki publicznoprawne (np. umorzenie zobowiązań wobec KRUS, zwolnienia i ulgi w podatku rolnym).

Podsumowanie

Inny podział to pomoc *de minimis* udzielana za pomocą instrumentów

prawa cywilnego
(umowa na wapnowanie,
zawarcie umowy w
sprawie umorzenia bądź
rozłożenia na raty
należności ANR)

prawa
administracyjnego (np.
ulgi, zwolnienia
podatkowe; dopłaty do
uprawy chmielu)

Jego konsekwencją jest zróżnicowana procedura udzielania pomocy *de minimis* w rolnictwie, a potem ewentualna droga odwoławcza